

Welkom in het PostCoronaTijdperk!

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar. Er kwam “geen einde aan het maken van veel boeken.” Er gebeurde veel, waarover een nieuwe boek kon worden geschreven en met die boeken kun je een bibliotheek vullen. Zou je alles doorvorsen, dan kun je daar best moe en verdrietig van worden. Toch maar veel lezen, want voor het Leerhuis wordt een avond voorbereid over het PostCoronaTijdperk. Veel boeken bleken boeiend en getuigden van nieuwe inzichten. Dus had die avond echt heel interessant kunnen zijn, maar wij moesten helaas uitstellen. Bij wijze van voorpret presenteren wij dit artikel. Misschien kan de avond later in het jaar toch doorgaan. De avond zal dan bestaan uit twee delen. In het eerste uur geven wij een overzicht van wat er speelt en daarna bespreken wij een ‘praatpapier’ met ongeveer tien heldere citaten over dit onderwerp.

CORONACRISIS

Al snel nadat de coronacrisis ons “gewone leven” in de war had gegooid, kwamen er duizenden columns, politieke commentaren, cartoons, religieuze vermaningen en podcasts in onze tijdschriften en op het internet. De meningen klotsten alle kanten op. Dat die draaikolk aan publicaties een caleidoscoop van inzichten vertoonde, hoeft niemand te verbazen. Toch merkte je snel dat er in al die publicaties wel een rode draad te herkennen viel, want bijna iedereen zag de coronacrisis als een alarmbel of zoals dat in nieuw Nederlands heet, een “*wake up call*.” De schrijvers die de ernst van het virus inzagen, maar ook anderen die de berichten over het virus als nepnieuws beschouwden, waren het er wél over eens dat deze crisis ons gaat wakker schudden.

Dat brengt ons bij de eerste vraag: wat was de heftigheid van de coronacrisis nog meer dan een alarmbel?

METAFOREN

1. De eerste metafoor die opviel was de vergelijking met een gevaarlijk **kruispunt**, waar teveel mensen zonder uit te kijken overheen rijden. Er gebeuren veel ongelukken op zo'n kruispunt en dat overkwam de mensheid nu ook; wij hadden wereldwijd teveel risico's genomen.
2. Ook horen wij vaak dat de coronacrisis ons als een **röntgenfoto** dwars door de wereldsamenleving heen doet kijken. Wij zien breuken en misvormingen, waar wij al wel een vermoeden van hadden, maar de details komen nu aan het licht.
3. De vergelijking met een **vergrootglas** (of een scheerspiegel) helpt ook. Daarmee komen kleine details beter in het zicht, zoals de armoede en achterstanden binnen welvarende samenlevingen.

BEELDENDE KUNST

Al snel kwamen er beeldende kunstenaars die met een illustratie of een spotprent voor een tijdschrift, reflecteerden op de coronacrisis. Ieder jaar wordt er een prijs uitgereikt voor de beste spotprent. Len Munnik won in 2020 met de cartoon “Alles wordt weer normaal,” die hij voor het dagblad *Trouw* maakte. Wij kijken naar een handvol van deze kunstwerken en stellen de vraag: hoe inspireert deze kunst ons?

HUMOR?

Na de discussie over mondkapjes, klonk de woordspeling, dat 2020 het jaar is van "Mondkapje en de wolf." Ik meen dat Freek de Jonge de bedenker is, maar al snel waren er meerdere theatervoorstellingen en conferences met die titel.

Wij zien duidelijk twee soorten cabaretiers. Je hebt cabaretiers die in absurdistische stijl hun grappen blijven maken, zonder zich af te vragen of hun spot ons helpt bij het beoordelen van de crisis. Er zijn ook cabaretiers (bijv. Pieter Derks en Dolf Jansen) die in hun grappen betrokkenheid tonen en zij houden ons scherp om de crisis te beoordelen. Dat kan helpen om er wijzer en sterker uit te komen.

Vanuit het Midden Oosten bereikten mij berichten dat cabaretiers in Tel Aviv én in Gaza-stad scherpe grappen maakten over de beperkingen als gevolg van corona. Verder las ik in een column hoe een vader zich zorgen maakte over zwarte Joodse humor die zijn kinderen meebrachten vanaf het schoolplein.

Ook de wereldwijd actieve antisemieten wisten met smerige cartoons weer de aandacht op zich te vestigen. Je zou het willen negeren, maar even snel kijken is misschien ook goed om waakzaam te blijven? Wie naar onze leerhuisavond komt, krijgt één voorbeeld te zien. (Meer eer komt dergelijke smerige gedachten niet toe.)

SAMENLEVING

Over de hele wereld zien wij in de samenleving min of meer twee reacties.

1. De hoofdstroom binnen de bevolking beseft dat de coronacrisis veel onvolkomenheden heeft zichtbaar gemaakt. Straks moeten wij niet terug naar "normaal," maar wij moeten deze kans aangrijpen om verandering te brengen waar dat mogelijk is, vooral ook om "groener" verder te gaan. De overheid moet in die ontwikkeling sterker leiding geven en meer lef hebben dan in het verleden.
2. Een tegenstroom zegt of schreeuwt: "Deze 'onderdrukking' van burgerlijke vrijheden moeten wij zo snel mogelijk van ons af werpen. De overheid moet terug in het hok en wij moeten onze vrijheid terug."

Het lijkt erop dat deze en andere verborgen tegenstellingen in de samenleving zich nu extra heftig manifesteren. Positieve én negatieve emoties richten zich op de taak van de overheid. Daarover hebben filosofen en religieuze leiders al eeuwenlang nagedacht. Zal de coronacrisis tot een betere overheid leiden?

Op ons praatpapier staan een paar duidelijke citaten die met de overheid te maken hebben.

RELIGIE

Al direct aan het begin van de coronacrisis klonken er stemmen die er een religieuze duiding aan wilden geven. De verklaringen vanuit het verleden waren soms stuitend en vooral als die gekoppeld werden aan micro-ethisch gedrag. Er stonden rabbijnen en predikanten op, die precies wisten te vertellen dat corona over ons kwam omdat wij met ons seksuele gedrag of onze kleding de Eeuwige hadden uitgedaagd!

Voordat wij over zulke opmerkingen onze schouders ophalen, is de vraag "Waar is God in de crisis?" misschien toch wel van belang. Paus Franciscus heeft afgelopen zomer een encycliek uitgebracht en later ook nog een inspirerend boekje "Let us dream." Beide hebben alles met de coronacrisis te maken en hoe een gelovige daarop kan reageren.

Van een rabbijn uit Jeruzalem hoorde ik dat hij de crisis ziet als een universele oefening in bescheidenheid voor de mensheid als geheel.

Ook over religie zullen wij heldere citaten lezen die het gesprek kunnen stimuleren.

BIJBELSE THEOLOGIE

Wie min of meer met de Bijbel vertrouwd is, kan wel verbanden leggen tussen de coronacrisis en hoofdlijnen van de Bijbelse boodschap. Sommige details schuren behoorlijk, want wat moet je met de retorische vraag van Amos: “Gebeurt er ooit onheil in een stad zonder toedoen van JHWH?” In het boekje ‘God en de pandemie,’ bespreekt Tom Wright de hoofdlijnen, maar hij gaat ook deze lastige details niet uit de weg. Hij waarschuwt voor een slechte gewoonte die wij wel kennen: de Bijbel wordt geciteerd om te zeggen wat wij toch al wel wilden zeggen. Dat oppervlakkige trucje verwerpt hij. Wat hij er tegenover stelt, noemt hij de “Messiaanse agenda van de Bijbel.”

Op ons praatpapier zal een helder citaat uit dit boekje staan en ook gedachten van andere Bijbeluitleggers, zoals je die bijvoorbeeld regelmatig vindt op de site van de PTHU: <https://www.pthu.nl/Bijbelblog/>

TENSLOTTE

Ik hoop dat dit overzicht veel mensen nieuwsgierig maakt. Ik verheug mij erop de Leerhuisavond later in het jaar toch uit te voeren. Wanneer dat zal zijn, hoort u op tijd. En voor nu: wijsheid gewenst en blijf gezond!

Namens de werkgroep Leerhuis Harderwijk,

Tjitte Dijkstra

<http://www.leerhuisharderwijk.nl/>